

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/8668,Wolnosc-i-Pokoj-na-Marszalkowskiej-To-byla-wielka-odwaga.html>
16.03.2026, 04:00

Wolność i Pokój na Marszałkowskiej. To była wielka odwaga

16.11.2012

Wolność i Pokój na Marszałkowskiej

To była wielka odwaga

W piątkowy (16 listopada 2012 r.) wieczór w Centrum Edukacyjnym IPN w Warszawie odbyła się promocja książki Anny Smółki-Gnauck [„Między wolnością a pokojem. Zarys historii Ruchu »Wolność i Pokój«](#)”, poświęconej historii jednej z najważniejszych organizacji antykomunistycznej opozycji lat osiemdziesiątych XX wieku. Wydana przez IPN praca Smółki-Gnauck to pierwsza historia WiP-u.

W spotkaniu, które prowadził Bogdan Rymanowski, obok autorki wzięło udział dwóch byłych czołowych działaczy Ruchu Wolność i Pokój – Marek Adamkiewicz i Bogdan Klich oraz legendarny działacz Komitetu Obrony Robotników i Solidarności Zbigniew Romaszewski. Sala Centrum była szczelnie wypełniona publicznością. Na spotkanie przybyli przede wszystkim dobrzy znajomi, dawni działacze WiP z całej Polski, niektórzy nawet z dziećmi.

Już od zagajenia redaktora Rymanowskiego, który – jak powiedział – patrzył na WiP z podziwem młodego człowieka z Federacji Młodzieży Walczącej, malującego w Nowej Hucie antyrządowe napisy, spotkanie nabrało ciepłego charakteru. Dawni opozycjoniści wspominali swoją działalność. Marek Adamkiewicz, który, odmówiwszy w roku 1984 złożenia przysięgi wojskowej, dał impuls do stworzenia ogólnopolskiego ruchu opozycyjnego, z wielką skromnością i bez cienia kombatanctwa opowiadał o motywach swoich decyzji. – Potrzebny był gest, który przełamał marazm. I ja ten gest wykonałem. To był gest pojedynczej wolności, który przerodził się w wolność zbiorową – mówił. Bogdan Klich, podkreślając, że WiP był wynikiem frustracji i zawodu wobec Solidarności i jej niemocy, opowiedział o największym fenomienie Ruchu Wolność i Pokój, jakim była jego szeroka różnorodność ideowa. W pierwszej akcji WiP, głodówce w obronie skazanego na więzienie Adamkiewicza, wzięły udział środowiska anarchistów, pacyfistów, ekologów, katolików. – Wszyscy się zmieścimy w WiP – brzmiało jedno z bardziej znanych haseł Ruchu.

Zbigniew Romaszewski, jak go określano na piątkowym spotkaniu, przedstawiciel „starej opozycji” – zwrócił uwagę na KOR-owskie inspiracje oraz kontrkulturowe i hipisowskie korzenie Ruchu. Temat ten rozwinął jeszcze obecny na sali Jacek Szymanderski, również czołowy działacz WiP. – Rock był silną antykomunistyczną bronią – mówił – i myśmy to wykorzystali.

Inny ważny działacz WiP, Jacek Czaputowicz, opowiedział o kontaktach międzynarodowych, zwłaszcza o różnym podejściu do pacyfizmu na Wschodzie i Zachodzie.

Lekki i chwilami żartobliwy klimat spotkania, przywoływane przez byłych działaczy WiP anegdoty spotkały się z ripostą autorki. Anna Smółka-Gnauck pod koniec spotkania podkreśliła, że działalność WiP (a było to nie więcej niż setka młodych ludzi) była wyzwaniem rzuconym systemowi, który wcale nie był taki słaby. – Swoim działaniem WiP-owcy oddalali się od

normalnego życia - mówiła Smółka-Gnauck - od rodzin, nauki, pracy. To była wielka odwaga.

Jednym z ważnych postulatów WiP-u było zniesienie obowiązkowej służby wojskowej. Paradoxem stało się, że decyzję wprowadzającą w Polsce zniesienie obowiązkowego poboru podpisał były działacz tej organizacji Bogdan Klich, minister obrony narodowej w latach 2007-2011. Serdecznie mu za to podziękował Marek Adamkiewicz.

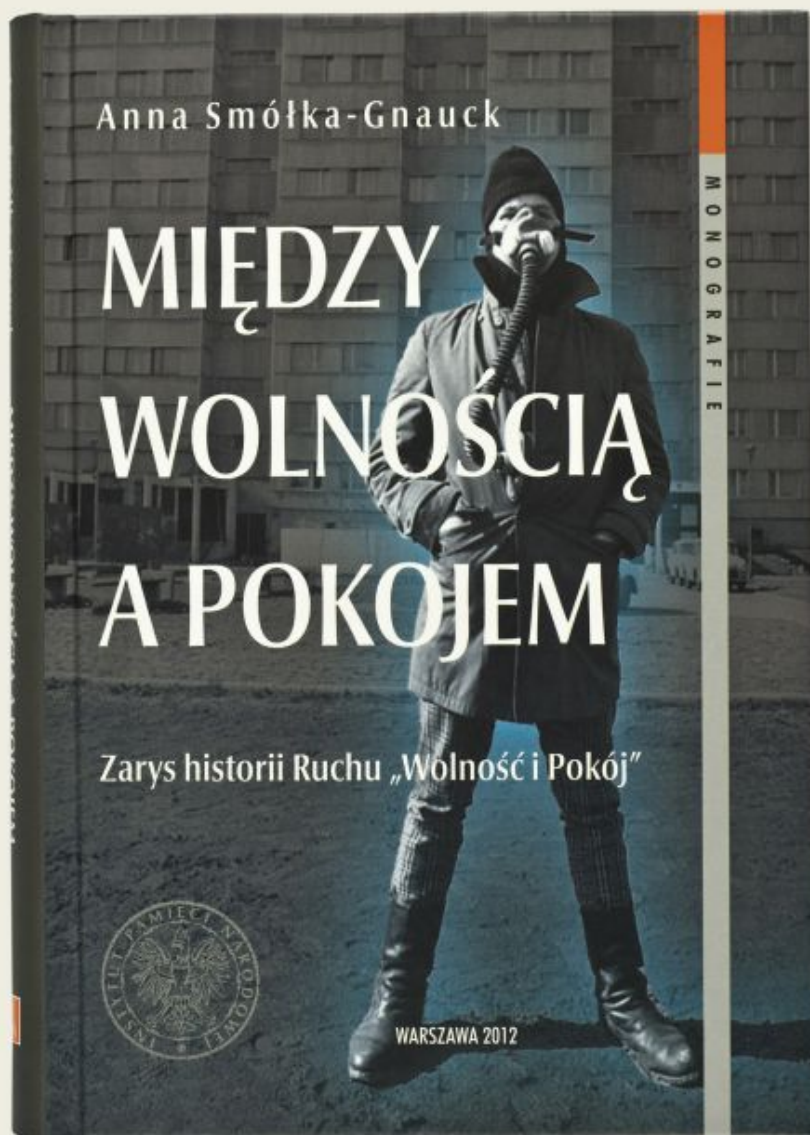
Kiedy Rymanowski ogłosił zakończenie oficjalnego spotkania, rozpoczęła się druga jego część - długie kularowe rozmowy i dyskusje podczas przygotowanego przez organizatorów poczęstunku.

Fotografie: Piotr Życieński

[Pierwsza historia Ruchu „Wolność i Pokój”](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

**PRZYSTANEK
HISTORIA**
Centrum Edukacyjne IPN im. Janusza Kurtyki

zaprasza na
promocję książki

Anny Smółki-Gnauck
MIĘDZY WOLNOŚCIĄ A POKOJEM
Zarys historii Ruchu „Wolność i Pokój”

Spotkanie z udziałem: **Marka Adamkiewicza, Bogdana Klicha,**
Zbigniewa Romaszewskiego oraz **autorki**
Prowadzenie: **Bogdan Rymanowski**

16 listopada 2012 r., piątek, godz. 18.00
Przystanek Historia, ul. Marszałkowska 21/25, Warszawa

www.przystanekhistoria.ipn.gov.pl www.facebook.com/przystanek.historia

Anna Smółka-Gnauck

MIĘDZY WOLNOŚCIĄ A POKOJEM

Zarys historii Ruchu „Wolność i Pokój”

WARSZAWA 2012

MONOGRAFIE

